

GORIŠKI LIST

„Goriški list“ izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi štev. 47 - Telefon štev. 292 Oglasi se zaračunavajo po ceniku. - Rečun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 30. septembra 1944.

Za mesto Gorica in Trst: posamezna številka 0.50 lir, polletna naročnina 26.— lir, celoletna 52.— lir Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1.— lira, polletna naročnina 47.— lir, celoletna 90.—

General Rösener Slovincem

Kakor smo kratko poročali, je bil preteklo nedeljo v Ljubljani, v unionski dvorani, velik protikomunistični shod v proslavo obeltnice obstoja Ljubljanske pokrajine in je bil hkrati predsednik general Leon Rupnik imenovan za generalnega inspektorja slovenskega domobranstva. Na tem shodu je imel poveljnik nemških čet v Ljubljani general Roesener naslednji govor, ki ga ponaliskujemo:

SLOVENCII
SPOSTOVANI GOSPOD PREZIDENTI!

Minilo je leto dni, odkar je nemška vojska zasedla izdajalsko Italijo in pri tem vzela pod svoje varstvo ljudi Ljubljansko pokrajino. Znano mi je, da je takrat pretežno del lukajšnje prebivalstva pričakoval nemške čete s strahom in trepetom. Bila je to bojazen, ki je nastala verjetno pod vplivom sovražne propagande.

Kaj pa se je dejansko v tem letu zgodilo? Apelirali smo le na zdrav in dober instinkt prebivalstva. Odzval se je sprva majhen del, pozneje pa so bili vedno večji deli prebivalstva pripravljeni sodelovati v službi reda in miru. Tako je bilo na vseh področjih, v upravi, industriji in poljedelstvu, v umetnosti in znanosti, v skrbstvu za mladino itd. V tem letu nemško-slovenskega dela je uslvarjeno mnogo koristnega za dobrobit slovenskega naroda.

Veseli me, ko sem slišal iz ust svojih današnjih predgovornikov, da čutiljo potrebo, zahvalili se Fuehrerju Velike Nemčije za podeljeno edinstveno podporo. Ni pa storjeno že vse, če se samo z besedami priznavajo sodelovanje. Mislim, da govorim v imenu vas vseh, če rečem, da je potrebno dokazati ljudi za dejani pripravljeno za sodelovanje.

Tudi danes se napram svetovnim dogodkom mnogi držice še po strani. Tudi v tej pokrajini mnogi še čakajo, ali bo Nemčija vojno dobila ali ne. K temu bi pripomnili le eno — in to ne v propagandistične namene: moje najgloblje notranje prepričanje in moja trdna vera je, da bo Nemčija na koncu zmagovala. Naj odpadejo od nas ti ali oni, naj postanejo li ali oni izdajalci, eno je gotovo: vsi, ki mislijo, da morajo odpasli, ali pa vsi, ki so že odpadli, doživljajo danes vse strahote boljševizma, bodisi na jugozahodu ali pa na skrajnem severu.

Vem, da je slovenski narod v svojem srcu protiboljševiškega prepričanja. Prepričan sem tudi, da se bodo postopno priznavali k nam vedno širši krogi. Nekateri deli tega naroda so že davno spoznali boj proti boljševizmu za brezopojno potrebo. Zato sem v preteklem letu odredil ustanovitve Slovenskega domobranstva. Mnogi so v bojih proti boljševizmu in njegovim zaveznikom, poudarjam: in njegovim zaveznikom, padli za svojo domovino in za svoj narod. To mora biti za nas sveta zveza za večne čase.

Angloameričani ne mislijo napram nobenemu narodu držati, kar so mu obetali. Posebno grenka je v tem pogledu Kalvarija, katero trenutno preživlja mali finski narod. Izdan in prodan od Angležev in Američanov ter izroččen boljševizmu, doživlja najstrašnejše dni, ki si jih je mogo-

Razbito izkrcevališče na Nizozemskem

Srditi boji v zahodni Nizozemski - Nemški oklepniški protinapadi v severni Franciji - Na Donavi odbiti boljševiški napadi - Uspešna obramba v Karpatih - Veliki angloameriške letalske izgube

Po zadnjih vojnih poročilih Fuehrerjevega stana posnemamo, da se je vojna sreča znatno spremenila. Takozvani zavezniki so hoteli v zahodni Nizozemski prodreti na črti Antwerpen-Turnhout. Prekop do preliva. Nemci so prešli v protinapad in so razbili mostišče severno Turnhouta. Ponesrečili so se tudi vsi sovražni poizkusi, da bi se razširilo vdorno ozemlje med Einhovenom in Nimwegom proti zahodu. Tudi severovzhodno in južnovzhodno Nimwegna so bili močni sovražni napadi, ki so jih podpirale lovska letala, vsi ti napadi pa so bili odbiti in je bil sovražnik v protinapadu zavrnjen.

Blizu Aachna, ob fronti pri Eiflu in pred Metzom, je prišlo do obojestranskega topniškega obstreljevanja. Blizu Nancya in severno tega mesta so bili odbiti sovražni oklepniški napadi. Nasprotno pa je napad nemških oklepnikov znatno napredoval na ozemlju južno Chateau-Salin.

Dne 27. septembra je prišlo do srditih bojev na ozemlju Epinal-Remiremont. Nemška topniška in oklepniška obramba je pripomogla k ponovnemu zavzetju izgubljenega ozemlja. Boji še trajajo. Vzhodno Lure so bili po menjajoči se bojni sreči opuščeni nekateri manjši kraji.

Na zahodu se še nadaljuje močan topovski ogenj in letalski napadi na nemška oporišča. Hrabra posadka v Calaisu je odbila več sovražnih napadov. Iz La Rochelle in iz trdnjave ob izlivu Gironde poročajo o uspešnih napadih nemških čet.

Na zahodni strani italijanske fronte je poskušal sovražnik z raznimi napadi, ki se niso posrečili, na ozemlju Firenzule pa je nadaljeval z veliko premočjo ves dan svoje napade. Med hudimi obrambnimi boji se je sovražniku posrečilo zavzeti nekaj vzpetin. Začetek pa so že protinapadi. Ob nem-

še predstavljati. Ta primer naj bi vam zadosloval, predvsem pa bi moral zadoslovati vsem onim, ki še danes mislijo, da bi Angleži in Američani mogli prinesiti svobodo.

S tega mesta se zahvaljujem vam vsem, prav posebno pa vam, spoštovani gospod prezidenti. Toplo zahvalo vam izrekam tudi v imenu Vrhovnega komisarja g. Gauleiterja dr. Rainerja. Bōdite prepričani, da vam bomo tudi v bodoče nudili pomoč in podporo povsod, kjer bo to potrebno. Izdajalcem pa rečem le eno, poltrpljenje je sicer naša slabost, če pa se enkrat odločimo udariti, potem udarimo krepko.

Nato se je g. Obergruppenfuehrer spomnil borecev, ki so junaško, padli v boju za slovenski narod. Pozval je občinstvo, naj se pokloni spomenu padlih junakov z enominutnim molkom. Njegovemu pozivu so se odzvali vsi zborovalci.

ški obrambi so se ob jadranski obali razbili močni sovražniški napadi, en sovražnikov vdor pa je bil zaduščen.

Blizu Železnih vrat ob Donavi se nadaljujejo srđiti boji. Južna Ršave so bili odbiti prodirajoči sovražni oddelki, vse sovražne čete, ki so prekoračile Donavo, pa so bile razbite. Na ogrsko-romunski meji, med Segedinom in Velikim Varaždinom so nemške čete na več točkah zavrnile prodirajočega sovražnika.

Na Sedmograškem med Stologradom in vzhodnim Karpati, so nemške čete v času od 15. do 26. septembra za vrnilo napad nad trideset boljševiških in romunskih strelskih divizij in več hitrih zborov. Po ostrih bojih je sovražnik spodletel poizkus vdora. Sovražnik je imel dosti krvavih in gmotnih izgub ter je že od 1. septembra dalje izgubil 134 oklepnikov ter bojnih voz, 112 topov, 51 metalcev granat in nad 550 strojnih pušk. Razen tega so nemške čete zajele nad 1000 ujetnikov. Na severnih obronkih Gozdnih Karpatov so bili odbiti številni srđiti boljševiški napadi.

V Varšavi je pod premočjo nemškega orožja kapituliral

Nadaljuje obstreljevanje južne južne Anglije z letječimi bombami

Stockholm, 27. sept. Kakor javlja agencija Reuter, so Nemci tudi v noči na nedeljo obstreljevali z »V 1« južnoangleške grofije in področje velikega Londona. Nastale so izgube in škoda med prebivalstvom.

Angleški tednik »Tribune« ostro napada večne vsevedneže in vse velike in male preoke ter jim očita, da so se glede »V 1« hudo ušteli. Napovedali so že konec »V 1« ter povzročili s svojim govorenjem povratek evakuirancev. S tem je nastala velika škoda. »Cavalade« pravi da občutijo ljudje nemške letelce bombe še toliko huje, ker je bilo celo uradno objavljeno, da je nevarnost dokončno mimo. Ko so ministri zopet povzdignili svoj svarilni glas, je bilo za mnogo evakuirancev že prepozno. Sedaj pa vedo, da velika nevarnost še traja in da so ljudje v Londonu in južni Angliji še nadalje na bojiščni črti. Kdo pa lahko reče, ali ne bo postalo vse še huje. Bodočnost in cilj »V 1« se zaenkrat še ne da napovedati.

Vedno znova „V 1“

Amsterdam, 27. sept. Kakor javlja radio London, so tudi v noči na nedeljo padale na južnoangleške grofije in na področje velikega Londona letelce bombe, pri čemer so nastale izgube in škoda.

Sicilski separatisti

Bern, 27. sept. Švicarska poročevalska agencija objavlja

zopet nov del mesta, prav tako tudi ostanek upornikov, ki so se zbrali v stari trdnjavi Mokotov. Zajetih je bilo več tisoč ujetnikov, povrh tega pa izseljenih nad pet tisoč civilnih oseb. S tem uspehom upajo Nemci, da bodo kmalu zadušili vse uporno gibanje. Pri Sadovi so bili brezuspešni vsi krajevni napadi boljševikov.

Med Dvino in Riškimi zalivom so se ob ogorčenem odporu nemških čet razbili boljševiški napadi. Na fronti pri Severnem ledenem morju so Sovjeti izgubili v zračnih bojih in spricho talne obrambe 24 letal.

Sovražne letalske jate so teroristično napadle mesta Kassel, Köln, Mainheim, Ludwigs-hafen in Mainz kakor tudi več drugih krajev na Rensko-westfalskem področju. Med srđitimi letalskimi boji so nemška lovska letala zbila na tla 72 letal, med temi 65 4-motornih bombnikov. Talna obramba pa je zbila tri letala.

Nad nizozemskim bojiščem je bilo zbitih na tla 18 angloameriških letal.

Preteklo noč je sovražnik odmetal več razstrelilnih bomb na mesto Kaiserslautern.

naslednjo vest iz Rima: Rimski časopis »Il Tempo« objavlja manifest »narodnega odbora za neodvisnost Sicilije«. S tem manifestom se postavljajo sicilski separatisti odkrito v opozicijo proti Bonomijevi vladi ter objavljajo svojo namero prekiniti vse odnose z italijansko državo. Obračajo se na »združene narode«.

Finski narod pred popolnim uničenjem

Stockholm, 27. sept. Kakor javlja agencija TT iz Helsinkov, je finski parlament v soboto soglasno brez debate v tretjem čitanju sprejel zakonski osnutek o veljavnosti premirja med Finsko in Sovjetsko zvezo. Vlada je dobila s tem pooblastilo, da izvrši vse ukrepe, ki so v zvezi z dogovorom o premirju. V soglasju s predlogom odbora za zunanje zadeve je potrdil parlament prav tako soglasno in brez debate po enem samem čitanju dogovor o premirju, ki je bil podpisan v Moskvi 19. septembra.

Stockholm, 27. sept. Pred očmi sovjetskih komisij, ki se mudijo v Helsinkih in drugih finskih mestih, kjer nadzorujejo vse javno in zasebno življenje, zalezujejo ljudi in sumljive elemente, jih kratkomalo na sovjetski način »likvidirajo«, je finski parlament soglasno in brez vsake debate po enem samem čitanju sprejel v Moskvi podpisani diktat premirja. Vlada je s tem prevzela naloge, da točno izpolni vse določbe diktata, in je za to odgovorna za nadaljnje zasužnje in uničenje finskega naroda.

Usoda malih narodov

Pestra skupnost evropskih velikih in malih narodov sedaj sočustvuje z usodo nekaterih svojih sosedov, ki so doživeli žalostno tragedijo, namreč, da so prišli pod oblast boljševikov, ki jim diktirajo mirovne pogoje. Prvi narodi, ki so občutili, kaj se pravi strahovlada komunizma, so bili l. 1939. Poljaki in ime Katin je postalo skoraj simbol, skoraj pojem, za vse tisto, kar pripravljajo boljševiki drugim narodom, bodisi velikim, bodisi malim.

Ne moremo prištevati Poljake med male narode, saj šteje njihovo občestvo po splošni cenitvi okoli 25 milijonov duš, torej jih je vsaj desetkrat več, kakor nas Slovencev. Poljaki so si v zgodovini dosegli priznanje prej, kakor na primer Rusi in prej, kakor Čehi, doživeli pa so seveda žalostne peripetije, predvsem zaradi nemogoče lahkovernosti svojega plemstva in svojih romantičnih vojaških voditeljev. To se je izkazalo pred kratkim tudi v Varšavi, kjer se je romantika upora kaj hitro končala in morajo sedaj Poljaki prositi, da bodo smatrani kot vojni ujetniki in ne kot uporniki. V zadnjem primeru bi bili namreč vsi ti, ki so začeli varšavsko nesrečo, ustreljeni.

Tudi drugi narod, ki sedaj drvi v katastrofo, namreč Romuni, ni majhen, saj šteje več kot 15 milijonov duš, toda bil je vedno voden od nezmožne bojarske klike (skupine plemenitaških veleposestnikov) in ta narod je vodila celo degenerirana ter k pustolovstvu nagnjena dinastija. Vsi kralji in kraljice, vsi principi romunske dinastije zadnjih desetletij so imeli čudne afere, da o gospej Lupescu, morganatični, to se pravi, sodno in pravno priznani, toda versko in dinastično drugače smatrani ženi predzadnjega kralja Romunije, Karla niti ne govorimo. Ako je mogel en sam kralj s svojo priležnično korumpirani vse vodilne plasti naroda, kako naj bi se tak narod še držal.

Tako vemo za dejanski potek dogodkov na romunski fronti: kmečki, delavski, namščenski vojaki so se dobro držali, kljub svetovnemu mnenju, da Romun ni dober vojak, so ti sinovi Moldavije, Valahije, Transilvanije, Banata in Dobrudže žrtvovali hrabro svoje življenje, zakaj imeli so doma družino, žene, starše, otroke, vedeli so, zakaj se bijejo. Romunski narod je bil izdan po svojem plemstvu in po vodilnem meščanstvu, predvsem pa po svoji dinastiji, ki ni vedela, kaj je trpljenje najširših plasti ljudstva.

Ako so padli zaradi svojega nezmožnega vodstva in svojih dinastičnih ali plemenitaških vodstev tako veliki narodi, kakor italijanski, romunski, poljski, zakaj ne bi padel torej tudi kot peta žrtev še finski!

Vsi ti narodi so torej zapisadi bolgarski in se mu pridrujni poginu in sovjeti so že leta 1941. zagrozili, da ne bodo priznali nobenemu narodu, ki se jim postavi v bran, najmanj pa ne romunskemu in ne finskemu. O poljskem narodu ni-

so govorili, toda za Katin vemo.

Finski narod je majhen, saj šteje komaj okoli treh milijonov duš, torej komaj nekaj več, kakor mi Slovenci, ta narod ni bil nikomur nevaren, ne v svetovnem prometu, ne v strategiji, ne v gospodarstvu, vendar je bil stalno ogrožen od boljševikov. Mirovni pogoji o katerih čita svetovna javnost, so nekaj tako strašnega, da pomenjajo pravzaprav stalno možnost boljševikov, da morejo sleherno uro uničiti finski narod. In ta narod je pokazal v zadnjih 25 letih, pa še poprej, od napoleonskih vojn dalje, ko je dobil avtonomijo pod ruski carji, toliko odličnih lastnosti, da bi zaslužil spoštovanja. Že športni uspehi njegovih sinov so bili prepričevalni o kvaliteti tega naroda.

Sedaj stopa na sovjetsko morišče zopet nov narod, namreč Bolgari, ki so nam Slovencem zaradi sorodnosti jezika in krvi zelo ljubi in ki jih je prav tako izdala vladajoča klika, kakor vse druge. Danes ali jutri pa bodo boljševiki prepekljali v Sibirijo umirat — ali direktno na morišče — še zad-

nje ostanke Fincev in sorodnih Estoncev in dveh narodov, ki spadata med najstarejše v Evropi, namreč Latvijcev in Litvancev.

Kje je atlantska karta zaveznikov o zaščiti malih narodov? Sedaj jo uveljavijo pri svojem zavezniku Sovjetski zvezi! Kaj naj pričakujemo in česa naj se nadejamo drugi mali narodi v Evropi, predvsem mi Slovenci, ki smo najmanjši toda organizirani narod v Evropi? Naj čakamo moskovskih boljševikov ali tolovajev iz gora, da nas bodo vse pregnali v Sibirijo ali pa že kar tukaj pogнали na morišča?

To je tista usoda, ki jo pripravljajo moskovski boljševiki in komunisti vsega sveta s pomočjo mednarodnih judov in prostozidarjev (reci angloameriških velekapitalistov) vsem malim narodom v Evropi, namreč tisto usodo, kakor brezpravnim barvnim ljudstvom, recimo Kitajcem, Indijcem in kakor so jo že pripravili ameriškim Indijcem in afriškim zamorcem, namreč usodo sužnjev in smrtnih kandidatov.

Gospodinja pripravlja za zimo

Skrben gospodar in rejec se poleli, ko je vsega v izobilju, pripravljala za zimo. Od viška, ki mu ga dajeta vrh in livada, množijo zalogo za zimsko krmiljenje živali. Prav tako lahko izkoristimo polelje in jesen tudi gospodinje, ki nam je naložena skrb za prehrano svojcev. Če smo poleli pridno obdelovali gredice, jih poleli okopavale, čistile in zatirale plevel, tedaj smo imele vse polelje dovolj zelenjave in jeseni se lahko prav zelo veselimo uspeha svojega dela. Vendar ne smemo držati rok križem, nego se moramo potruditi, da bomo lahko zadovoljne tudi pozimi. V izložbah trgovin še vidimo mikavne zavilke s slikami in vabljivimi napisi. V njih so razne zelenjadne mešanice za juho in polivke. Pogled na te zbirke nam kaže, kako zelo je napredovala skrb za zdravo in zadovoljivo zimsko prehrano. Raznovrsne zelenjadne zimske mešanice omogočajo, da lahko tudi pozimi pripravljamo zdravo hrano in skrbimo za pestrost v prehrani, kar je prav zelo važno. Le žal, da so že na pogled mikavne mešanice v ličnih kartonih drage in manj dosegljive, zlasti materalom obsežnejših družin, ki morajo kuhati za mnogo nasilljivih želodčkov. V takih družinah bi porabile gospodinje tudi pri najboljšem poznavanju kuharske umetnosti vse preveč zavilkov in s tem povzročile mnogo previsoke izdatke. Ker pa smo vedno pripravljene, da se učimo in izpopolnjujemo gospodinjstvo, ne bomo kupovale dragih zelenjadnih mešanic v trgovini, marveč bomo iznajdljivo živilsko industrijo le posnemale in bomo mešanice pripravljale same.

Vsak dan pregledimo svoj zelenjadni vrh in včasih pohitimo tudi na trg. Mlado zelenjavo, ki je ne bomo potrebovale za dom, poborimo. Kadar opazimo na trgu zdrave gomolje, ki jih morda na vrhu nimamo v zadostni meri, jih nabavimo in vse uporabimo za pripravljanje zelenjadnih mešanic za zimsko kuhno. Vse uporabimo v to svrhu od korenja, peteršilja — gomolja in zelenja — do kolerabic, cvetače, zelene in paradižnika. Da, tudi paradižnik sušimo, zrezanega na tanke rezine, saj je zlasti za juhe uporabnejši, pa tudi za zelenjadne mešanice je primernejši.

Poučevanje, kako sestavljamo zelenjadne mešanice, bi bilo odveč, saj je tega polno po časopisju in strokovnih knjigah, da se lahko gospodinja o vsem temeljito pouči. Važno je le, da se pripravljamo zelenjavi za zimo lotimo. Vsak dan narežemo za desko zelenjavi in jo sušimo. Danes

sušimo gomolje, jutri zelenjad, rečemo vsako paradižnike, shranjujemo že posušeno in delamo prosor za novo sušenje. Dnevno odbiramo in vsak dan režemo in sicer čim bolj na drobno in na tenko rezine. Predvsem pri tem ne bodimo nepotrepljive, kajti čim bolj drobno rečemo, tem lažje in uspešneje sušimo, hitreje množino svoje mešanice in pozimi se nam bo manj kvarilo.

Gospodinje zanima, ali naj sušimo v peči ali na soncu ali v senci, morda tudi na električno v posebnih sušilnicah. Ravnamo lahko, kakor je priročnejše in ceneje. Dokler imamo tople dni in kolikor jih še imamo, sušimo na soncu; zelenjad, ki naj ohrani barvo in naj se ne posuši preveč, pa v senci, po možnosti na prepihu. Dobre uspehe imamo s sušenjem na podstrešju, kjer bomo lahko nadaljevale še v kasno jesen in ob deževnih dneh, izkoristili moramo tudi drago kurjavo in sušimo na ali v štedilniku med kuhno, ko že ilak kurimo. Zelo primerne je, če s takim sušenjem pospešujemo sušenje na zraku v senci. Nedvomno je sušenje v električnih sušilnicah prav zelo praktično, vendar združeno s stroški. Izbrale bomo rajši načine, ki nam stroškov ne povzročajo.

Sušeno zelenjad zlahka hranimo. Iz raznih lkanin — seveda je platno najbolje — sešijemo vrečice in vanje spravimo posušeno zelenjad, ki jo hranimo obešeno na značnem prosoru. Tudi posušene obleke so uporabljive. Primerne ukrojimo po dve večji ali manjši krpi in jih sešijemo na treh straneh. Tako dobimo vrečico, ki je uporabljiva v poljubni velikosti.

Sedaj bodimo skrbne in marljive, da bo zimsko prehrano družine lažja. Vsak dan ko pripravljamo zelenjad za prikuho, narežimo nekaj več, da bomo tudi sušile. — Vsak dan pregledimo vrh in narežimo nekaj mlade zelenjadi. Ko je vsega dovolj, ne zamudimo nobene prilike.

DELOVNA POŽRTVOVALNOST NEMŠKE MLADINE

Solski otroci in Hitlerjeva mladina so nabrali v preteklem letu 25 milijonov kil divjih sadežev, 20 milijonov kil gob, 2 milijona kil čajnih rastlin in pol milijona kil samoraslega sočivja. V tem letu računajo na podlagi dosedanjih rezultatov na 35 milijonov kil divjih sadežev, 20 milijonov kil gob, 2 milijona kil čajnih rastlin in en in pol milijona kilogramov samoraslega sočivja.

S. Marino gre v vojno

Nekje blizu Riminija je republika San Marino, ki je živela od milosti turistov, od prodaje svojih poštnih znamk, katere so kupovali navadni filatelisti, živela od spominov na svojega slavnega ustanovitelja puščavnika sv. Martina, doma iz Dalmacije. Živela je od svojega krompirja, koruze in vina. V prejšnji vojni je ta imenitna republika napovedala Avstroogorski vojni in poslala svoj izbrani armadni zbor 40 mož na soško fronto. Celo generalu Cadorni se je to zdelo preneumno in je vso slavno armado San Marina poslal domov...

V tej vojni pa je neki konzul San Marina v Švici izjavil, da bo San Marino ostal strogo nevtralen in spričo te izjave so se po vrsti oddahnile Nemčija, Italija, Rusija, Amerika in Anglija.

No, komaj teden dni tega pa se je zgodil zgodovinski preobrat. Angloamerikanci so prišli nekje v bližino te gorske republike in sanmarinska republika je morala napovedati, vojno Nemčiji. Od tega je že šest dni. Seveda se je Nemčija ustrašila hrabrih sanmarinskih junakov, Angloamerikanci pa so menda mislili, da bo zaradi vstopa San Marina v svetovno vojno potek do godkov na bojiščih zelo spremenjen.

Republika San Marino ni izdala svojega vojnega poročila, toda iz zanesljivih virov vemo, da je neki nemški narednik privedel četo desetih do petnajstih vojakov v to slavno republiko in tam razorožil vso sanmarinsko armado.

Sredi tako resnih zadev, kakor je sedanja vojna, mora biti za oddih v vojnih poročilih celo nekaj zabave, pa čeprav so vesti iz San Marina popolnoma verodostojne, resnične, da si se nam zdi vse kljub vsem vojnim grozotam, kakor nekakšna šala.

Vesti z vsega sveta

ŠVICARSKI PARNIK JE NALETET NA MINO

Kakor javlja švicarska poročevalska agencija, je naletel parnik »Generoso« v luki v Marseillu na mino, ki je eksplozirala in težko poškodovala ladjo. Kapitan je bil ubit, več članov posadke pa ranjenih. Povzročena je bila velika stvarna škoda, uničene so bile predvsem velike količine jedilnega olja, jajčnega praška in medu.

ORKAN V NEW YORKU

Pred dnevi je razsajal na newyorškem področju silovit orkan, ki je zahteval 55 smrtnih žrtev. 25.000 ljudi je brez strehe.

USTAVLJEN ŠVEDSKI LIST

V Stockholmu bo prenehal izhajati znani dnevnik »Nya Daglight Allehand«. Stranka, ki je ta list izdajala, je namreč pri zadnjih državnozbornskih volitvah ostala v manjšini ter je sklenila izvajati posledice.

METEORI!

Dne 9. in 17. t. m. so v nekaterih krajih Nemčije, zlasti tudi v alpskih pokrajinah, opazovali žareče ognjene krogle. Podatke o takih pojavih zbira astronomski urad na Dunaju.

NA ŠVEDSKEM

je število v kovinski industriji zaposlenih delavcev naraslo od 162.000 na 204.000. Po vojni pa bo približno 30.000 teh delavcev nepotrebnih, ugotavlja že sedaj švedska industrijska zveza.

OTROŠKI KOTIČEK:

Iz Alenkinine torbice

Dragi malčki!

Izza drevov in izza hiš, kjer ste se tako radi igrali in skrivali v vročih in lepih poletnih dneh, že kukajo mrzli dnevi. Radi bi se z vami igrali, da bi pregnali svoj dolg čas, a jaz sem trdno prepričana, da jim tega veselja nočete dati. Preveč bi vas zeblo v boste nožice in gole ročice, ko bi vas pobozal mrzli veter, ki veje s Krasa in z morja in pomete in pretakne prav vse ulice in kote. Mraz bi se vam v brk smejal, pod vašimi rdečimi noski pa bi gorele mamecne svečke, ki vas ne bi prav nič varovale pred strupenim mrazom. Rajsi se stisnete k toplemu štedilniku in se vi smežite mrzlim dnevom in ne mi vam. Tako je prav! Še jaz sem vesela te vaše porednosti!

In da tudi vam ne bi bilo preveč dolgočasno in da bi s svojim zevanjem ne motili mamec, ki plete poleg vas, sem nabrskala v stari omari, ki mi jo je zapustila stara mama in našla v nji veliko torbico. V nji pa svezjen prav lepih pravljič. Na svojem toplem zapečku jih boste kaj radi prebirali. Pri tem se ne boste samo zabavali, naučili se boste tudi gladkega branja svoje materinščine in celo pripovedovanja. Šolsko učenje vam potem ne bo delalo več preglavic. Z veseljem in radostjo se boste odšli lotili vsake šolske naloge. Saj vas bo čakalo po končanem delu prijetno razvedrilo lena pravljič.

Pa tudi mamecne bodo vesele. Ne bo jim več treba tekati za vami po prašnih cestah in živeti v bojznosti, da bi vas povzeli kolezar ali pa kakšen voz. Saj se še spominjate, kako ste se poleti obešali na kmetiške vozove. Res, prijetna je bila vožnja, a neprijetni in trdi so bili »štruklji«, ki ste jih tu in tam pobrali.

No in zdaj vsega tega ne bo več. Tudi ptičice ne boste več dražili in jih podili. Kot priklenjeni boste sedeli na toplem. Na kolenih bo »Goriški list«, vaše misli in vaša nemirna dušica pa bosta v tisti lepi in mirni pravljični deželi, kjer je polno vil in škratov, čarovnic in zakletih kraljičen, dobrih in hudobnih kraljev, čudnih in čudežnih živali, junaških dečkov in deklic, pa še hudobcev in angeljčkov.

Pravljičice, ki ste jih podnevi prebali, boste pa povedali zvečer svojim mlajšim bratcem in sestricam, da bodo tudi oni veseli.

Prav lepo vas pozdravlja
Alenka.

Pravljičica

V skriti dolini, med visokami gorami, je ležala majhna vasica. Bele hišice so se stiskale druga k drugi kot da bi se bale gorskih velikanov. Nedaleč stran od te skupine hišic pa je stala kočica tik ob robu gozda. Ni bila bela kot druge; barve, s katero jo je kočar, ki je v njej prebival, nekoč po barval, ni bilo več poznati. Izpralo jo je deževje je senskih in pomladanskih dni, pobelilo jo je vroče poletno sonce. Tudi streha ni bila krita s svetlo, rdečo opeko. Pred dežjem so varovali njeno notranjost prepereli kosi desak, pokriti z gnijočo slamo.

Izbica v koči ni bila svetla. V njo je moglo poslati sončice svoje zlate in tople žarke le skozi linico, ki je bila polna pajčevin, v katerih so se gugale užete muhe in sprehajali požrešni pajki.

Čeprav je bila izbica temna, majhna in neprijazna ter ob

deževnem vremenu in zimskem času mrzla, je morala prebivati v nji številna družinica kočarja Mihe. Poleg žene je moral preživljati še šest otročičev. Najstarejši — Petrček, je imel devet let, ostali pa so bili vsi mlajši od njega. Najmlajši je bil Tonček, ki je ležal še v vibki in še ni znal poklicati ne ata ne mame.

Kadar so posedli za mizo Petrček, Tonček, Spelca, Mojca, in Minca, so bili kot stopničke.

Mama jim je postavila na mizo leseno skledo močnika ali pa žgancev in jim razdelila lesene žlice. Joj, kakšen hrup so tedaj napravili! Vsak je hotel »svojo« žlico.

»Ta ni moja«, je kriknila Mojca. »Petrčkova je! Minca ima moja!«

Drug drugemu so jemali in pulili žlice iz rok, se prerivali no klopi in pogosto so morali z noskom poljubiti trda tla. Kakšna nesreča! Iz noska je pritekla kri. Najprej ena kapljica, potem pa kar cel potoček.

»Umrla bo«, je nagajal Petrček Mojci.

»Koline bomo napravili kot pri Kovačevih«, se je zasmel Miheč. Mojca pa v jok. Vlekla je mamo za krilo in jokala:

»Ne mrla, ne!«

Mama jo je totažila, ji obrisala občutljivi nosček in jo znova posedla za mizo lesena žlička, polna žgancev, je Mojco potolažila.

Spomladi, poleti in jeseni so otroci skakali po gozdu. Spelca, Mojca in Minca so se igrali s punčkami, ki jim jih je naredila mama iz starih pisanih krp. Peter in Tinček pa sta tekala po gozdu, lovila veverice in jih nikdar ulovila ter plašila razne gozdne živali. Poznala sta vsako drevo, saj sta plezala po njih vsak dan in stikala v gnezdecih za ptički in malimi jajčeci. Bila sta res neumljena. Njunega trdega srčice ni ganilo niti žalostno čivkanje, niti jezo prhutanje ptic, katere sta oropala mladih ptičic. Skrila sta jih za raztrgano srajčico in naglo splezala z drevesa na tla. Tu sta učila ptičice hoditi in letati, a uspeha nista imela. Ptičice so čivkale in odpirale lačne kljunčke. Nabrala sta črve in jih tlačila v kljunčke lačnih ptičic. Uboge ptičice! Njih kljunčki so bili še premladi, da bi mogli požreti tako velike črve in morali so ostati lačni. Stara pa sta letala okrog Petrčka in Tinčka, čivkala in prosila, a nič. Šele, ko je prišel njun ata Miha, jih je prisilil, da sta nesla ptičice nazaj v gnezdo. (Dalje prihodnjč.)

„Goriški list“ v vsako našo družino!

GNOJLO ZA CVETICE V LONČNICAH

Že Benjamin Franklin je vedel, kako lepo ozelenijo travniki, ako so polreseni z mavcem. Tudi za cvetice v lončnicah in na vrtnih gredah je mavec izvrstno in ceneno gnojilo. Mavec dobiš v trgovinah z barvami in v drogerijah in to z mal deanr. Litru vode primešaj jedilno žlico mavca, da postane mlečnata tekočina. Na osem ali štirinajst dni zalij cvetlice. Pred uporabo sstresi steklečko, ker se mavec vsede na dno in se zgosti. S tem cenanim gnojilom boš dosegla razveselje uspehe.

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

Nekdanji živinski sejmi v Gorici

Drugi in zadnji četrtlet v mesecu sla v kmetovom koledarju navadno zaznamovana z okornim rdečim križcem, znamenjem, da je ta dan semenj v Gorici in sicer živinski. Navadno so si kmetje že na predvečer semanjega dne pripravili polno lorbico in s i jo napolnili z domačim kruhom in žaljavim pršulom. Po končani kupčiji se je bilo treba pokrepčati v znani krčmi pri dobri kapljici. To je že star običaj in vsak kmet ga mora spoštovati. Sklepanje kupčij, zlasti med Irđnimi kmeti, ni igrača. Saj je treba poiskati primernega mešetarja in ga tudi temu primerno plačati! In koliko besed in robalnih kletvic pride pri sklepanju kupčije čez navadno molčeča kmetova usta. Kmet pri hvalisanju svoje živine ne sme skopariti z besedami, sicer je ne bo prodal po laki ceni, kol si jo je bil v mislih določil. Nekateri je celo prisilila do prodaje polreba in laki so morli živino čim višje dražiti. V domači skrinji jim je primanjkovalo pelic, za polja in družino so porabili veliko denarja, a domača skrinja je bila prazna. Kjer je bil hlev poln, je kmet privezal na vrh živinče in ga peljal v meslo na semenj, da je napolnil denarnico in jo pozneje spraznil, ko je plačal davke in kupil družini to in ono. Poleg tega pa preskrbel še semenje za jesen.

Goriški živinski trg je nudil ob takih dneh prav pestro sliko. Ze v prvih jutranjih urah so hleteli po lepih cestah in poteh proti meslu kmetje in kmetice, peš in s koleksi, z vozovi pa tudi s lovornimi avtomobili. S seboj so privedli drago živinico; nekateri na povodecih, drugi na močnih vrveh, nekateri na vozu ali na avtomobilu, mnogi celo v lastnem naročju. Ulbožni kmetje, ponajveč najemniki ali »koloni«, si niso mogli preskrbeti voza, da bi jih pripeljal proti v Gorico. Govedo so privezali na konopec, prašičke pa so deli v vrečo, jo zadeli v naročje in se odpravili peš, pogosto celo bosí, proti Gorici. V temnem in tako čudnem »hlevcu« so prašički glasno cvilili in s cviljenjem privabili na ceslo ne le otroke, pač pa tudi kupce iz obcesnih krčem. To so bili navadno laki kupci, ki so že zgodaj prepričali o ceni živine na semnju in tu hoteli z znižanimi ponudbami nekoliko opehtriti prodajalce. S takim kupovanjem pa so se ofresli tudi mešetarjev. Še pogostejši pa so bili laki kupci prekupčevalci, ki so na lak način kupili živino prav poceni in pri prodaji veliko zaslužili.

Kupec in prodajalec, oba sta

prehodila trg najmanj desetkrat, da sla se prepričala o kvaliteti in o ceni posamezne živine. Najbolj živahni in zgovorni, a obenem resni, so bili mešetarji. Poznali so prav vse načine, kako bi pretentali i kupce i prodajalca. Pri tem poslu niso poznali težav, saj so že skoraj prav vsi prekupčevali v mirnih časih s konji, zlasti hrvaškimi, in tako so poznali ves zaklad lukj, s katerimi so se dali kmetje najhitreje ukaniti in preslepili.

Pri kupčiji prašičev je šlo navadno brez mešetarja, drugače pa je bilo pri prodaji goveje živine in konj. Kupec si je prav dobro ogledal vsako kravo in že po njeni zunanjsi presojal njeno mlečnost. Mnogi so poskusili celo z molžo, kajli prebrisani kmetje so navadno pripeljali na semenj kravo, ki je na predvečer niso pomolžli. Še bolj prebrisani kupec pa je poznal tudi ta trik in se ni dal speljati na led.

Najživahnejše so bile kupčije konj. Pri teh je bilo treba preizkusiti tek in moč, pa tudi vztrajnost, Irmo in plašljivost.

Mešetar je konja zahajal ali pa ga vpregel v težak voz in ga okrenil po lepi cesli Giusliniani proti splošni bolnici, proti »Casa Rossa«. Prodajalec in kupec pa sla ga opazovala. Prodajalec si je mencial roke, prepričan da ni boljšega konja za tek kot je njegov. Kupec pa ga je motril s kritičnim očesom večšega poznavalca konj. Težave so delali pri kupčiji Irmasi in plašljivi konji. Marsikaterga konja je prodajalec skrivaj prav pošeno ošvrknil, ker se je pri preizkušanju kar na lepem ustavlil sredi ceste kot kak istrjanski osel; ali pa se je splašil pri hupanju avtomobila. Po sklenjenju kupčiji sla si kupec in prodajalec krepko udarila v roke, da je močno flesnilo in so se bližni nji ozrli z radovednostjo in zanimanjem, kako je bila sklenjena kupčija. Kupec se je radosten odpravil domov, vesel dobre kupčije in radoveden, kako bo s kupljeno živino. Prodajalec pa je povabil mešetarja in prijatelje na »en glažek ali dva«. Pri božji kapljici se jim je jezik šele razvezal in v živahnem razgovoru so reševali vaške zadeve.

Na semenj so prav rade prišle tudi žene in nekatera dekleta. Mnoge so morale nadomestili bolnega moža ali očeta, nekateri so bile vdove in torej same odločale tudi v gospodarstvu, marsikatera pa je zamenjala vlogo gospodinje z vlogo gospodarja. Mož je kupal, žena pa je sklepal kupčije.

Semenj bi ne bil semenj, če bi

ga ne obiskali tudi otroci. Z bleščečimi očmi srme v živino in kupce, poslušajo razgovor in sklepanje kupčij z odprtimi usli. Kako radi bi zlezli na svetel hrbež iskrega konja in zdrveli z njim po lepi cesli! Radi so se mudili tudi pri kozah in ovcah, božali njih mehko volno in jih vlekli za roge, da so se zalevali vanje.

Danes semnji niso več tako živahni. Kmetje pripeljejo le nekaj majnih prašičkov, katerih kupna cena je precej visoka. Velikih prašičev, kol so bili nekdanj, pa ni. O govedu in o konjih ni niti govora. Tu in tam se le spominjajo vsot, s katerimi so lahko kupili nekdanj konja, danes pa ne zadoštuje niti za kozo.

Desetletnica škofovanja Mons. Margotti-ja

V svoji skromnosti je Prevzvišeni želel, da bi šla neopazeno mimo, a budni njegov sodelavec tega ni hotel prezreti in je organiziral po nadškofiji dneve molitve in zbirke za pomoč ubogemu ljudstvu. Dne 23. septembra popoldne je Prevzvišenemu v škofijskem dvorcu častital ob polnoštevni vdeležbi zastopnikov cele škofije g. mons. stolni prošt zahvaljujoč se mu za vso njegovo pastirsko skrb, ki jo je kazal skozi 10 let na vseh poljih, zlasti pa glede vzgoje duhovnega naraščaja v obeh škofijskih semeniščih, za njegovo plemenito srce, ki je dušne in gmotne dobrote delilo z razsipno roko vsem potrebnim. Dvakrat je prepotoval škofijo na svojih nadpastirskih obiskih od Loga pod Mangartom do Gradeške lagune, svojim duhovnikom je oskrbel škofijski zakonik na sinodi v l. 1936, ki je bila sploh prva sinoda v tej nadškofiji. S tem je izpolnil srčno željo svojega velikega prednika, pok. nadškofa Mons. Sedeja, kateremu so nesrečne razmere prve svetovne vojske in poveljskine homa-tije preprečile ta načrt.

Prevzvišeni se je v svojem odgovoru zahvalil za čestitke in je rekel, da mu je v veliko veselje to poznavanje pred vsem in edinole zato, ker se je ob tej priliki zopet pokazala v vsej svoji veličini krščanska ljubezen njemu izročene Gospodove črede, ki je zbrala čez 150 tisoč lir v pomoč od vojne prizadetim vernikom, ki

jih bodo deloma gg. župniki, deloma on sam razdelil potrebnim. Kolikor našega Prevzvišenega poznamo, mislimo, da je že vse zbrano šlo po isti poti, ki jo je naznačil naš Odrešenik: naj leвица ne ve kaj dela desnica. To je najznačilnejša poteza na značaju našega nadškofa — velikodušna dobrodelnost.

Po slovesnem sprejemu so se Prevzvišenemu poklonila zastopstva verskih družb, Kato-liške akcije, Marijinih družb. itd., dan poprej pa je sprejel poklone in voščila redovnic.

V nedeljo, 24. 9. je Prevzvišeni daroval v natrpno polni stolnici slovesno pontifikalno sv. mašo in zapel s svojimi duhovniki zahvalni Te Deum. Celo letalskega alarma tisto jutro nismo imeli, tako, da se je veličastna liturgična slavnost mogla dokončati brez vse motnje.

Za kmete

Kmetje iz okolice Kromberga, namreč od Sv. Katerine do ceste »Tiro a segno« ki jim je bilo poškodovano sadje zaradi tamošnjega dela morajo predstaviti odnosno prošnjo na Kmetškem Uradu - Gorica, Korzo E. Muti, št. 5 - v teku 5. oktobra 1944 z označbo imena, priimka, očetovstva, vas s številko od hiše tudi če porušena, številka in vrste plodnih trt in s količino v kg poškodovanega grozdja.

Za koruzo se bo moralo označiti del obdelane zemlje in škodo v kg.

V podlagi tega javljanja izbrani pregledovalci bodo poslani na mesto za ugotovitev.

Ponovne prošnje morajo biti dostavljene do 5. oktobra.

Ljudsko gibanje v Gorici

Goriški magistrat javlja:

Borili so se: Sirk Bruno, Pintar Nada, Komie Florjan, D' Angelo Franciška, Bassini Dušan, Visintin Lucijan, Plštrin Ivan Franc, Bizaj Florindo, Jakin Jole, Giuseppeina Aurora, Bratuž Gabriijela.

Umrli so: Laurenti Lidija, 32 let, služkinja; Kuarnal Alojz, 18 let, dijak; Caligaris Marija roj. Mosetič, 56 let, gospodinja; Savšek Marija roj. Valrič, 78 let, gospodinja; Boškin Franc, 93 let, posestnik; Semprii Jožef, 62 let, vpokojenec; Resen Eugeniija, 79 let, gospodinja; Spizzo Mafalda, 35 let, gospodinja; Morsolin Albert, 22 let, delavec; Paoletič Andrej, 73 let, vpokojenec; Istinič Stefan, 48 let, trgovec; Zorzenon Alojz, 2k let, delavec; Kulot Ivan, 31 let, železničar; Akdorfer Terzija, 85 let, vpokojenka; Tinta Florjan, 10 mesecev; Sigmund Andrej, 80 let, mestni ubožec.

Goričan.

Narte Velikonja:

Vesele zgodbe z Goriške

Ne zna slovenščine

Notarja Lokarja v Ajdovščini so med bivšo svetovno vojno ovadili, češ da je Lokar v gostilni pri sosedni mizi govoril velezdajniške slvari. Pred sodiščem je notar Lokar Irđil, da je pač govoril s prijatelji, toda slovensko, ovaditelj pa da slovenščine ne zna in torej ni mogel vedeti, kaj je Lokar govoril. Ovaditelj pa je nasprotno Irđil, da zna slovensko.

Nato Lokar: »No, naj pa preve tale slavek v italijanščino!« Lokar je napisal: »Iz šuplje peči curi vir po slrmi ježi v temačno tesen.«

Ovaditelj je čital in čital in končno povedal v svoji materinščini:

»Piše, da ena od tistih živali, ki bodejo (ježi) kuri (curi) v neko peč, ki je ozka, pa močna.«

Lokar se je zasmel, sodnik nasmehnil in Lokar je bil oproščen.

Ušesa in uha

Dr. Avgust Zigon je bil profesor na gimnaziji v Gorici. Razlagal je razliko med ušesi in uhi.

Vprašal je dijaka za razliko, a fant je jecljal in ni vedel nič.

Nato se oglasi nekdo iz tupa: »Reci: škof ima ušesa, škaf pa uha!«

»Paglavce ven in stali! Če si prav povedal, ti je bilo prepovedano povedati, če pa ne bi prav povedal, pa ne bi smel povedati!«

Vedež

Rezijan Katrica je sedel sredi Serpenice in vezal lonce.

Nabrale so se ženske okoli njega in silile vanj z lonci in skledami, silile vanj in klepetale.

Vse so hotele vedeli od njega. Koliko je slar, dasi jim je že stokrat povdal, koliko ima otrok kod je hodil, da ga toliko časa ni bilo, ali je žena še živa, kaj delajo njegovi otroci? Če je porabil vse mleko, ki so mu ga dali na žagi, in nazadnje, če je zadnjič prepeljal financarje, ki so slikali za tobakom, ko se je vračal?

Katrica, dober mož in ljubezniv, jih ni mogel odgnati kar tako, kajli lonce so le one nosile in ni kazalo zameriti se.

Nazdnje mu je bilo tega vsega preveč:

»Veste kaj, jaz pa vem, kaj zdaj mislite?«

Ženske v vrišž in smeh: »To pa ni mogoče!« so zaregljale.

»Pa vem!« je zatrdil in vstal od loncev. »Zdaj mislite, kako morem jaz vedeti, kaj mislim!« se je razkošatil. »To vem; vem pa še več: Če smem povedati, bom pa o vsaki razkril, kaj je v svojih mladih letih delala. Če je

pa mlada, pa lahko povem, kaj zdaj dela!«

»Meni se mudi... meni se tudi mudi... Oh, sem se zaklepetala, doma pa toliko dela...«

In so šle.

Katrica je nemočno vezal lonce sredi vasi

Steber

V Gorici je bil silni Kumar policaj. Strah in trepet vseh goriških branjev in goriške mularije.

Bila je na Travniku velika parada; ne vem, kakšen nadvojvoda se je peljal mimo in hotel videti hrabre vojake.

Zato je bila na Travniku tudi gveča. Pred kasarno je stal na trgu steber s svetlim Ignacijem. Ljudje so se zgrinjali. Kumar se je polil in vpil nad množico, delal red in pehal vsiljivce nazaj. Ljudje so mislili, da bodo najboljše videli blizu stebra. Bogve kaj so pričakovali.

Kumar pa je zariplo vpil:

»Nazaj, nazaj!« Ljudje so nejevoljno odgovorili:

Oklici: Spanger Lucijan, učitelj - Cannizzaro Marija, uradnica; Bassi Bruno, letalec - Visintin Venerandi, gospodinja; Jug Vladimir, trg. pomočnik - Zavadlav Silveria, delavka; Jan Rafael, natkar - Birsa Alberta, frizerka.

Paroke: Ussai Lionello, tapetnik - Zaccari Erna, gospodinja; Palua Joakin, poštni sel - Ledri Jole, gospodinja; Capellari Iulij, pek - Usca: Ažela, gospodinja; Balaben Bruno, učitelj - Conlon Amalija, gospodinja; Sturm Ian, fotograf - Uršič Felicita, gospodinja; Scaldavilla Gaetan, zidar - Vitale Frančiška, gospodinja; Sirok Pavle, sedlar - Lapanje Ludmila, gospodinja.

Zatemnitev v Gorici

je od 19.52 ure zvečer do 7 ure zjutraj

NAŠA POT

Goričani. Naša borba za pravico in resnico gre krepko naprej po začrtani poti. Dvig-nimo ponosno naše glave, kaj-ti naša borba je sveta. Mi vsi zavedni Goričani ljubimo svojo domovino in smo pripravljene vse žrtvovati za njeno boljšo bodočnost. Borba je huda in težka, a kadar gre za dobrobit naroda, nič nas ne plaši. V naših prsih klije zdrava moč in ljubav do vsega kar je dobrega in plemenitega v našem narodnem življenju. Malo nas je, a kar nas je, smo trdno uverjeni, da bo zmagala razsodnost in jasnost zdravih načel. Mi smo borci za pravo svobodo. Ta je beseda svoboda zlata vredna — vemo vsi; toda mi nočemo svobode pod pritiskom terorja, pač pa take, da si bode lahko vsak poseameznik ustvaril svoje duševno mišljenje brez bojazni, če isto izrazi — da ga čaka pogin. Naše mišljenje se mora čistiti poštemim potom in to v borbi z umom. Goričani, naša preteklost na Goriškem je polna lepih in bridkih spominov — in danes, ko se naše narodno življenje spet obnavlja stopimo vsi pravo misleči na plan ter povežimo skupaj vse naše duševne sile in začnimo orati po naši opustošeni zemlji, iz katere že klije nova in zdrava zavest, globoka miselnost, ki nas vodi v mirno zavetje. Mi ne bomo odnehali, borili se bomo do skrajnosti za naš obstoj in naše svetinje. Zdrava miselnost in delovanje je vedno zmagala nad krivico, tudi tokrat bo zmagala pravica in obeta se našemu narodu novo socialno življenje — in da se bo to izvršilo o Bog pomozil!

Goričan.

»Kam nazaj? Zadaj je sveti Ignacij?«

»Torej sveti Ignacij nazaj!«

»Kako?« so se začudili ljudje.

»Saj je na stebri!«

»Tako? Tako? Na stebri? Torej tudi steber nazaj!«

Pozabljenost

Profesor L., dobričina, da mu nisi našel para, je pripovedoval pri svoji prirodopisni uri tudi o svojih lovih.

Bil je doma is Sempetra pri Gorici.

Začel je o lovskih pustolovščinah ob reki Vipavi.

»In sem lovil zajce in sloke. Megla je padla in Vipava je začela naraščati. Nazadnje sem se izgubil in nisem vedel več ne kod ne kam. Da sem se rešil pred vodo, sem splezal na drevo in počakal zore.

Zjutraj sem videl, kie sem. Bil sem pri Korneburgu in mi ni preostajalo drugo, kakor da sem se peljal na Dunaj!«

Pozabil je bil, kako je začel.

Vesti iz Trsta in okolice

TRŽAŠKI OBČINSKI PODPORNİ ZAVOD

je podelil v letošnjem avgustu 5030 priseljenecem in oškodovancem zaradi bombnih napadov razne podpore v denarju, živilih in oblačilih v skupni vrednosti 1.558.550 lir. V tržaški vojni kuhinji pa je bilo v letošnjem avgustu razdeljenih 125.189 porcij hrane.

RAZDELJEVANJE SIRA V TRŽAŠKI POKRAJINI

Tržaško prehranjevalno ravnanje v sporu, da prejmejo potrošniki na odrezke 95 in 96 živilske nakaznice predpisano količino sira. To velja za potrošnike občin Milje, Dolina, Tržič z okoljem, Gradež in Postojna.

UMRLI SO:

Josipina Lenardon roj. Kovarič, Marija Rosi roj. Fusilič, Josip Jus, Olga Sinkovič roj. Masapust, Marjeta Čufarin roj. Mavrič, Gvido Padovan, Antonija Štefe roj. Vata, Rozza Kolar roj. Buchbinder, Ernest Kanave.

PROMETNE NESREČE

V četrtek dopoldne okrog desetih je vozil po cesti iz Trsta v Videm Dominik Castelli tovorni avtomobil, na katerem so bili naloženi sodi z nafto. Cesta je vijugasta in včasih tudi precej ozka. Castelli je vozil na skrajni desni in morda še preveč, ker ni niti opazil, da je mimo privozila kolesarka, ki ga je hotela prehiteti. Zaslišal je le krik in ustavil voz ter skočil na cesto, da bi videl, kaj se je zgodilo. Ko je videl na cesti kolesarko, ki je imela seboj tudi otroka, je obe brž naložil na avtomobil in ju odpeljal v Videm. Kolesarka — Ana Tioli iz Vidma je dobila pri padcu le lažje poškodbe, medtem ko je štirletna Lilijana Crotti, ki jo je imela seboj, umrla, čim so jo prepeljali v Videm, ker ji je pri padcu počila lobanja.

MANUFAKTURNO TRGOVINO OBISKALI TATOVNI

Policijska straža je napravila svoj navaden obhod in ko je prišla v ulico Madonnina, je opazila, da je ključavnica železnega zastora trgovine v hiši št. 15 odstranjena in ne daleč od tam je ležala na tleh. Poklicali so lastnika Gennara Mazza, ki stanuje v ulici sv. Servola št. 1, ki je takoj prišel v oplenjeno trgovino. Ugotovil je, da so mu tatovi odnesli za 70.000 lir raznega blaga in si-

cer: 399 metrov blaga za ženske obleke, 4 pare moških volnenih hlač, 4 klopčice volne, 100 parov ženskih in moških nogavic, 12 pižam, 12 odev iz kamelje dlake in še drugo drobno blago.

ZBLAZNEL JE OB MRTVI HČERKI

Tragičen dogodek se je primeril v ulici Piccardi 49. 10letna Bruna Zucchi se je igrala v mizarski delavnici svojega očeta. Pri tem jo je zajelo trasijsko jermenje in jo ubilo. Ko je njen oče Vladimir prihitel na pomoč, se mu je ob pogledu na mrtvo hčerko omračil um. Nikogar ni pustil k svoji mrtvi hčerki. Priti so morali organi kvesture in gasilci, da so lahko odpeljali truplo nesrečne deklce.

GRMIČEVJE JE GORELO

med Opčinami in Repentabrom. Požar je zajel površino več sto kvadratnih metrov. Prihiteli so gasilci, ki so po štiriurnem gašenju preprečili nevarnost, da bi se ogenj razširil.

**Zatemnitev v Trstu
je od 20 ure zvečer
do 6 ure zjutraj**

Gospodarske vesti

97 Odstotkov vsega blaga

ki so ga dobavile Združene države Sev. Amerike po zakonu o posoji in zakupu, je šlo v Veliko Britanijo, Sovjetsko unijo in čunkinško Kitajsko. Vse druge države so se morale zadovoljiti s 3 odstotki. Na vse južno ameriške države se je dobavilo po tem zakonu blaga samo za 172 milijonov dolarjev, od česar pa je dobila Brazilija več ko polovico.

V BERLINU

so se začela pogajanja med zaslupniki nemškega ministrstva za delo in hrvaškega ministrstva za zdravstvo in korporacije zaradi ureditve socialnega zavarovanja za hrvaške delavce, ki delajo v Nemčiji.

NEMŠKE VISOKOŠOLKE

z južnih visokih šol so se prostovoljno prijavile za delo na železnici. Železniška direkcija v Stuttgartu je priredila za te dijakinje posebne tečaje, da se v najkrajšem času izuče za železniško službo. Med prijavljenimi dijakinjami so slušateljice vseh fakultet.

KMETIJSTVO

Sončnice - izvrstne oljarice

Tudi sončnice že dozorevajo. Od selve do želve rabi sončnica v naših razmerah nekaj nad 4 mesece časa. V aprilu sejane dozorevajo okrog srede septembra.

Se bolj kol pri bučah je pri sončnicah važno zadeli pravi čas želve. Prezgodaj požele sončnice dajo manjši odloček olja pa tudi mlačev je lažavnejša in sušenije leče počasneje. Preveč zrele sončnice pa rade izpadajo. Zunanji znaki, po katerih določimo čas želve, so naslednji: Doljni lisli semenske glave porumenijo. Porumeni tudi gornji del sčelba. Semenska glava se ne da zvija in se pri tem krha. Zrna odrhijo loličko, da jih z nohtom ne moremo predreti. Najkasneje dozore zrna v sredini glave. Oslanki cvelov na glavni odpadajo sami od sebe ali se dajo z lahko od-siranili. Dobro zrela zrna se rada luščijo.

Navedeni znaki nam določijo čas želve. Glave režemo zaradi lažjega spravljavanja takó, da ostanje pri njih nekaj sčelba. V slučaju, da sončnice ne dozorevajo istočasno, je polrebna žetev v obrobkih. Nasade je treba večkrat pogledati in poželi le dozorele glave.

Po želvi je treba glave dobro posušiti. Najboljši način sušenja je golovo na zračnih skednjih, na podstrešjih, podih itd. Ponekod napro vrvice v teh prostorih in nanje nataknemo sončnične glave, drugod spel napravijo iz desk široke police, da dobijo dovolj prosora za razstavljanje in sušenje.

Suhe sončnične glave lahko omlatimo na navadni mlatilnici. Mlatilnico je treba dovolj odpreti, podobno kol za mlačev fižola. Glave je treba pred tem zdrobiti ali razrezati na manjše kose. Lahko jih tudi oluščimo na robkarju za koruzo. Tudi za ta način mlačve je glave treba razrezati, da jih robkar more požirati.

Najbolj bo pri nas prišlo v pošev ročno luščenje. Sončnične glave udarjamo in taremo drugo ob drugo, ali pa jih ročno omlatimo s palicami.

Izluščeno seme moramo prerešlati, prevejati in očistiti, da iz njega odstranimo vse mesnate delce semenskih glav, prazna zrna in druge primesi.

Očiščeno seme je razproštrati v zračnih prostorih 5—10 cm na debelo. V višje plasti zrnja ne smemo nasipati, ker je nevarnost, da splezni. Sončnice lahko sušimo na derah, kakor jih imajo ponekod za sušenje prosa. Zelo pripravne so lese z dnem iz višter. Zrak lažje kroži, vsled česar se seme na takih lesah hitreje suši in tudi lahko v debelejših plasteh.

Med sušenjem, posebno prve dni, je sončnice treba pridno mešati in obračati. Čim bolj na debelo leži seme, tem večkrat na dan ga je treba premešati. Seme je suho, ko se jedra popolnoma odloči od luščine. Sončnično seme lahko sušimo tudi v sadnih sušilnicah ali na peči. Vendar seme ne sme priti v stik z dimom, ker rado prevzame duh po njem. Duh po dimu se pozna tudi polem na olju.

V vreče smemo spravili le popolnoma suho seme, ker se sicer zelo hitro pokvari. Vreče je hraniti na suhem, zračnem prostoru. Tudi prevažanje v vlažnem vremenu je semenu škodljivo, ker se rado navleče vlage.

PRIPRAVIMO SI DOBRO SEME

Ze jeseni je treba misliti na novo tesev buč in sončnic. Pripravili je treba zemljo in se oskrbeti z dobrim in najboljšim semenom. Kakor pri drugih kmetijskih rastlinah je tudi pri bučah in sončnicah odbira semena za selev silno važna. Da bomo doma pridelali neoporečno seme polnega jedra in najboljše kakovosti z največjo možno vsebino olja, moramo že med rasljo poiskati najlepše rastline, najbolj zdrave, ki nam bodo dale največ pridelka. Tako odbiramo najlepše buče in sončnice zaznamujemo, pustimo da res popolnoma dozore in jih posebej spravljamo. Seme buč izrebimo, sončnice omlatimo, kakor smo navajali spredaj. Pri tem pridelku, ki smo ga določili za bodoče seme, moramo še posebno paziti, da ga ne sušimo pri višji vročini, in da ga hranimo na suhem. Seme, sušeno pri višji temperaturi, rado izgubi kalivost; najboljšje je sušenje na soncu. Tudi vsaka plesnivost, ki se pojavlja na ne popolnoma suhem semenu ali vlažnih shrambah, kaj hitro uniči kalivost.

Za buče in sončnice je bilo letos kar primerno vreme in so ponekod dobro uspele. Kjer imajo letos slabe skušnje s temi oljnimi rastlinami, je znak, da jim podnebje ne ugaja. V takih krajih naj se v bodoče bolj oprimejo selve oljne repice. Bučam in sončnicam naj se pridruži v čim večji površini le oljna repica kol trelja važna oskrbovalka z domačim oljem.

DOPISNIK NEKEGA SVEDSKEGA LISTA POROČA IZ RIMA,

da v Rimu zelo primanikuje živil in kuriva a tudi glede razsvetljave so težkoče. Vse se boji bližnje zime. Ljudje se tudi boje, da bo zaradi inflacije narasla brezposelnost.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Naša domača lekarna

Vsaka gospodinja mora biti luči pripravljena, da nudi prvo pomoč, kadar se kdo izmed domačih kaj poškoduje ali če nenadoma oboli. Zalo mora biti v hiši domača lekarna, v kateri naj bodo najpotrebnejši pomočki in nekatera splošna zdravila, ki se smejo uporabljati brez zdravniške odredbe. Seveda mora imeti lo lekarno zmeraj v redu, potem ne bo nikdar izgubila glave, če se komu kaj pripeti in potrebuje njene pomoči. Poudarimo pa naj, da moramo pri vseh resnejših poškodbah in boleznih vselej takoj poklicati zdravnika, sami pa smemo, dokler zdravnika ni, ukreniti le listo, kar je res muno in o čemer smo prepričani, da bolniku ali ponesrečencu ne bo škodovalo.

V domači lekarni naj bodo nekako fale zdravila in pomočki, seveda, v kolikor se pač danes dobijo v zadoslni množini v lekarnah:

Aspirin, ki ga užijemo, kadar nas boli glava, kadar nas trese mrzlica ali pa kadar se hočemo spoliti.

Baldrijanove kapljice za pomirjenje živcev in srca.

Borova vazelina in laneno olje za opckline.

Borovnice (suhe), ki ustavijo drisko, če jih jemo suhe ali pa če pijemo čaj iz njih.

Bljuvna sol, pomoček za bljuvanje.

Čaji:

baldrijanov čaj za pomirjenje živcev;

bežgov in lipov čaj za potenje; čaj iz kadulje in čaj iz poprove mele zoper trebušne in želodčne krče;

kamilčni čaj za izpiranje usne dupline, kadar si damo izdreti zob, za obkladke in za izpiranje oči; blaži tudi bolečine v trebuhu.

Dvojni ogljikovi kisli nafron (soda bikarbona) zoper zgago in neprijetno želečno kislino.

Galun, s katerim ustavimo kri; z njim odpravljamo tudi ozeblino.

Gaza, sterilna, za obvezovanje ran.

Glicerin za razpokano kožo. Kadar smo hripavi, grgramo lahko glicerin, razredčen z vodo.

Irrigator za klistiranje.

Jodova tinktura, s katero namazemo samo manjše rane. Kapljica joda v mleku ali v vodi prepreči nahod.

Octovokisla glina, tablete »Burov« ali pa »Stafin« za hladilne obkladke.

Piramidon, ki blaži bolečine in mrzlico.

Ricinovo olje je zanesljivo odvajalno sredstvo. Použijemo ga najlažje s toplo črno kavo ali pa s toplim mlekom.

Salmiakov cvel zoper mrčesje pik.

Na srebrni obli

Vzplamtel je v svetel, rdeč zubelj, ki sva zrla vanj kakor v plamenico pred vrati novega življenja. Pohitela sva na vrst na nos k Marti s svojo veliko novico. Odkritje vrelca nafte je bilo za nsa neprecenljivega pomena. Zdaj smo mogli dalje proti jugu ali pa ostati tu, ne da bi se nam bilo bati mrzlih noči ali skrbeti, da ostanemo brez kuhane hrane. Precej časa sva porabila, da sva oskrbela kar se da veliko zalogo blagoslovljene tekočine. Izkopala sva še nekaj globokih jam in zajemala iz njih olje v naše posode, dokler se je le dalo. Do poldneva so bile polne. Posvetovali smo se, kaj sedaj. Najbolj previdno bi bilo ostati tu v bližini petrolejskih vrelcev, vendar nas je preveč vabilo na jug, kjer je moralo biti morje, in po naših mislih ne posebno daleč. Za to ni govorila samo naša radovednost, marveč tudi verjetnost, da podnebje na obrežju ni tako spremenljivo, čeprav je bližje ravniku, ker nanj deluje morje. Konec koncev pa smo imeli tako bogato zalogo goriva, da smo lahko tvegali tudi poskusno

potovanje; če bi bile tam na jugu za življenje neprimerno razmere, bi se pač vrnili nazaj k petrolejskim vrelcem, ki bi jih brez težave našli, vračajoč se ob potoku.

Naslednjo noč ali bolje zjutraj smo preživeli še v Dolini jezer, kakor smo krestili našo ravnino. Odložili smo odhod na drugi dan, ker smo menili, da je ugodneje imeti pred sabo vseh tri sto ur, med katerimi nam ne bo treba prekintati potovanja zaradi noči in mraz. Zato pa smo krenili na pot ob prvem svitu, ne da bi čakali sončnega vzhoda.

Jutrnje, ali bolje, pomladne povodnji so nas ulovile kakih sto kilometrov od mesta, kjer smo se bili mudili dobrih šest tednov. Sneg je hitro kopel in tla so se tako razmehčala, da je bilo potovanje donalno nemogoče. Še o pravem času pa smo se domislili, da se voz lahko spremeni v čoln, če se mu pritrudi krmilo in zamenjajo kolesa z lopatami. Tako se nam ni bilo bati povodnji, nasprotno, prepustili smo se valovom naraslega potoka in potovali, ne da bi nam bilo treba trošiti kurivo.

Ves dolgi dan smo preživeli na valovih. Na breg smo stopili le od časa do časa, da bi si odpočili in ogledal zanimivo okolico. Preden je povodenj minila, smo pripluli že tako daleč, da se je potok spremenil v veliko reko, ki je bila s svojim globokim koritom že malce nevarna našemu čolniku.

Pokrajina okoli reki se je venomer spreminjala. Nekaj časa smo pluli mimo prostrane, kolikor smo mogli presoditi, precej suhe stepe, ki jo je pokrivalo drobno, prtilikavo zelšče, kar nič podobno bohotnemu, listnatemu grmičevju oz. zgornjem toku reke. V enolčnosti te pokrajine je bilo nekaj neizrečeno žalostnega. Reka se je razlivala široko, tekla počasi, zato smo poglali motor, ki je obračal lopate, da bi potovali hitreje.

Sonce se je že nagibalo globoko, ko smo se približali skalnatemu gorovju, ki je zapiralo stepe od juga. Reka je zavila skozi ozko sotesko, polno kleči, tako da je postalo potovanje silno nevarno. Vsak trenutek je naš čoln začel v brzice in butal ob čeri. Edino močnostenam projektala, ki smo ga izpremenili najprej v voz in zdaj v čoln, se imamo zahvaliti, da smo jo unesli.

Iz tesni se je reka izlivala v veliko jezero, ki je bilo s svojimi bregovi, polnimi bujnih rastlin, in svojimi neštetihi zalivci ena najlepših podob, ki smo jih videli na Luni.

Še nismo prepluli jezera, ko se je nebo, dolorej čisto in vedro, iznenada prevleklo z oblaki. Skrajja nam je bilo to ljubo, ker nas je že jela mučiti huda pripekla, potem pa smo se na moč vznemirili. Kajti vse je kazalo na nevihto. Slišati je bilo daljno, zamolklo grmenje, na jugu se je nebo krvavo

svello v nepretrganih bliskih. Toliko da smo zavili vstran in poiskali najhnen zaliv v zavetju visokih pečin, ko se je vihra dodobra razbesnela.

Na Zemlji sem doživel strahovite viharje tropskih dežel, kaj tako peklenskega pa nisem videl še nikoli. Bobnenje, treskanje, grmenje je bilo en sam nepretrgan pošasten krogot, med nebom in zemljo so bile napete strele kakor strane ognjene harfe. Dež — ne! To ni bil več dež. Hudourniki vode, slapovi iz oblakov so spremenili vse ozračje v eno samo visobe jezero, ki so ga trgale divje vihte. To jezero in pravo jezero sla se pomešali med sabo v neznansko, razpenjeno, bučežo zmedo. Zrak je bil tako nasičen z elektriko, da se je pobjiskaval sam od sebe. Pred nami je vstala veličastna, peklenska podoba: pod krvavordečimi oblaki so skozi prosjono ognjeno zaveso padale kakor raztopljena ruda kaplje, debele kakor pest.

Vesah je vihar za hip utihnil. Oblaki so se razgrnili kakor zavesa na dvoje kril in odprli pogled v sonce in sinje nebo, a toliko da smo se oddahnili, že se je temna zavesa znova zagrnila — znova je pridrvel orkan od juga in jel sesipati strele in slapove vode... Vse to pa se je ponavljalo s prvimi vred celih štirideset ur. Utruženi, prestrašeni in omamljeni smo gledali to satansko igro ognja in vode. Svoj voz ali čoln smo privežali z vrvmi na

nekakšne korenine, štrleče iz brega, ker smo se bali, da bi nas od zaliva, ki se je zviljal pod nami kakor besna zver, vrglo na plano v plen viharjem in valovom.

Naposled je vse potihnilo... Nebo se je zvedrilo, gladina jezera umirila, le narasli potoki, ki so bučali z bregov, so jo še penili.

Vode so silno narasle. Več ko dvajset ur smo še norali čakati, preden so toliko upadle, da smo mogli nadaljevati svojo pot. Zdaj smo pluli dokaj hitreje, ker je bila hitrost vodne struje, ki nas je nosila s seboj, večja. Povsod ob poti smo gledali sledovje strahnega opustošenja: voda je trgala velike kavine zemlje; ogromne, prečudne rastline, ki so tvorile cele gozdove zverženih listov in mesnatih stebel, je vihar razcefral in razmetal naokoli. Iz sleherne razpoke so bruhali slapovi motne vode, po ravninah so ležale plitve kaluže, ki so po njih gomazele pošastne, kačam podobne živali.

Danes, ko smo se že dodobra udomailili tu na Luni, vemo, da se podobne nevihte ponavljajo vsak dan — seveda vsak Lunin dan. Nastajajo zaradi nezasišane vročine v popoldanskem času, za ta svet so pa navzlic vsej svojji grozoti prava sreča, saj osvježujejo ozračje in prasušena tla. Brez njih bi bilo življenje tu nemogoče.

(Nadaljevanje sledi.)